

(המשך מעמוד 9)

המדינה, וגם לא היתה לאיש מהם היכולת לכך. המטרה של כל אחד מן הצדדים היתה לצבור כוח מירבי כדי להתגונן מפני יריביו, ולהכתיב את חיי האוכלוסיה שלו.

לבנון היתה — ונשארה — פסיפס של כוחות רבים. כשכל מישבת חוששת (בצדק) מפני שכנותיה, ומוכנה בכל עת לעמוד על נפשה. לכן היו כל הכוחות הגנתיים בלבד, ואף לאחד מהם לא היתה יכולת התקפית.

הפלאנגות לא הרגו מכלל זה. הן לא התכוונו להילחם, ולא היו מסוגלות לכך. רק אריאל שרון יצר את האגדה כאילו מוכנות הפלאנגות להילחם, ונראה כי הוא מכוון

באותו היום בבוקר נפגש אריאל שרון עם הרמטכ"ל על גג החפ"ק, מול שאתילא, ושם הודיע לו הרמטכ"ל שהוא סיכם עם הפלאנגות על כניסתן למחנות. משם טיפס שרון למנחם בגין, הודיע לו על כניסת הכוחות למערב-ביירות בלי התנגדות (זה היה שקר), אך לא הודיע לו על ההחלטה להכניס את הפלאנגות למחנות.

בשיחה זו סיכם שרון עם בגין על נוסח ההודעה של דובר צה"ל: "בעיקבות רצח הנשיא הנבחר בשיר ג'מיל נכנסו הלילה כוחות צה"ל למערב-ביירות כדי למנוע מאוי רעות חמורים אפשריים, וכדי להבטיח שקט. כניסת כוחות צה"ל בוצעה ללא התנגדות".

מאותו הרגע קיבלה מדינת ישראל על עצמה, ללא שום צד של ספק, את האחריות הישירה, המעשית והמישפטית, לגורל האוכלוסיה

כאשר שללה הוועדה את קיום האחריות הישירה לא

היה לה על מה לסמוך. היא חששה מפני התוצאות

את האגדה הזאת גם לממשלה. מכאן הטרוניות של השרים על הימנעות הפלאנגות מלהיכנס ללחימה הזאת. גם בעניין זה, כמו בכל עניין אחר, לא היה לשרים מושג. משום כך התחילה הטראגדיה בעצם ההחלטה לפרוק נשק מגורים כלשהו. הרי זה כאילו מוציאים לבנה מתחתית של ערימה, המסולת היא בלתי-ימנעת.

הסורים לא עשו זאת. הם התערבו במלחמת-הלבנון, ב-1976, באירצון רב, ורק כאשר היה קיים חשש שמה ישתלטו כוחות אש"ף על האיזור הנוצרי מצפון לכביש ביירות-דמשק, בעיקבות התקפה של הפלאנגות עליהם. הסורים התערבו בלחימה לצד הפלאנגות נגד הפלסטינים והחזירו את המצב לקדמותו. אבל הם לא פרקו את הנשק מאיש.

היה זה מעשה חכם מאוד, כפי שהוכח בהמשך. כי מי שפרק בלבנון את הנשק מאוכלוסיה כלשהי, מוכרח לקבל על עצמו את האחריות לשלומה, מפני השכנים האויבים האורבים מכל עבר.

הסורים, ברוב חוכמתם, לא היו מוכנים לכך.

במערב ביירות, וביכללה הפליטים הפלסטיניים. יש לכך חשיבות עליונה להבנת הנשוא, שהוא העיקר בדו"ח כולו, ושאליו נפנה מיד.

מי היה שם?

פני כן יש להזכיר פרט חשוב: כאשר נכנס צה"ל לביירות המערבית, לא היו בה אלא הכוחות שהיו דרושים להגנה על האוכלוסיה.

כדי להצדיק בדיעבד את הפלישה לעיר, המציא מנגנון-הכיווץ של שרון את האגדה כאילו היו בעיר "1000 מוראביטון", "אלפיים מחבלים". כל קציני-מודיעין בצה"ל ידעו שזוהו שקר גס.

המוראביטון היו כוח קטן, וכל עוד היו כוחות אש"ף במקום היתה להם חשיבות מישנית. עם פינוי כוחות אש"ף, הם קיבלו על עצמם את האחריות לשלום האוכלוסיה. אך כוחם לא עלה מעולם — לפי הערכות ישראליות — על כמה מאות.

הוא הדין לגבי האגדה על "אלפיים המחבלים" שהושארו כביכול בביירות. הוועדה מזכירה גם אותה, מבלי להיכנס לניתוחה — מי המציא אותה. מדוע, ועל סמך מה. לפי

ה"7 הצטווה להיכנס למערב-ביירות בבוקר של היום הרביעי, ה-15 בספטמבר 1982, למחרת הירצחו של בשיר אל-ג'מיל (מעשה שנשאר כיום, כעבור חצי שנה, מיסחורי ובלתי-מפוענח כמו שהיה אז).

לשם מה?

הוועדה טיפלה הרבה בדיברי הרמטכ"ל בישיבת הממשלה, למחרת היום בערב, כשאמר שצה"ל מוכרח להיכנס לעיר כדי למנוע מעשי זוועה. "אני רואה כבר בעיניים שלהם למה הם מתכים... נותר להם לעשות דבר אחד וזו הנקמה, והיא תהיה נוראה... כל המערכת משחיה כבר את הסכינים..."

סכינים מושחזות

"שרון? איזה שרון?" * בגין ושרון ניסחו, דובר-צה"ל חתם

נשארו במערב ביירות מאה — ואולי כמה מאות — אנשי-אש"ף מזוינים, שהיו מיליציה להגנה על האוכלוסיה.

"אחריות עקיפה"

כבר במכתב הראשון היה ברור כי עקב-אכילס של הדו"ח כולו טמון בשתי מילים: "אחריות עקיפה".

אני טוען כי לקביעה זו של הוועדה — שהיא בלתי-יבשה של הדו"ח — אין שום בסיס. היא תלויה על כלימה. היא מכבאת יותר מישאלת-לב של חבריה-הוועדה — מישאלה פטרויטית כנה הראויה להוקרה — מאשר קביעה מישפטית.

הפרק על "האחריות לסבת" מהווה את החוליה המקשרת בין החלק הראשון של הדו"ח, המתאר את המאורעות, ובין החלק השני, הבא לחלק את האחריות. זהו פרק קצרצר, בן 16 עמודים בסך-הכל (עמודים 58 עד 73).

הקביעה כי לא חלה על ראשי ישראל, "אחריות ישירה" לסבת, אלא רק "אחריות עקיפה", הובנה על-ידי הציבור כפשוטה. אחריות "ישירה" פירושה — אנחנו רצחנו. אחריות "עקיפה" פירושה — מישוהו אחר רצח, ואנחנו היינו קשורים לעניין רק באופן עקיף, על-ידי כך שלא מנענו את הרצח.

זה פשוט ומוכח. אבל אין לזה שום אחיזה במציאות — לא במציאות המישפטית ולא במציאות המעשית.

כדי שאדם יישא באחריות הישירה לרצח, אין צורך שישפוך את הדם במו ידיו.

למשל: אדם רוצח להרוג את יריבו. הוא שוכר רוצח מיקצועי (HIT-MAN בלעז), משלם לו שכר ומטיל עליו לרצוח את האיש. אדם כזה נושא באחריות ישירה לרצח. משל שני: לראובן יש אקדה. בא אליו שימעון ומבקש ממנו להשאל לו את האקדה. ראובן יודע היטב כי שימעון מבקש לרצוח את אשתו. הוא שמע ממנו פעמים רבות שאכן זהו כוונתו. למרות זאת נותן ראובן לשימעון את האקדה, ושימעון רוצח בו את אשתו. האם אחריותו של ראובן לרצח היא "עקיפה"?

משל שלישי: ראובן מחויב במפתח לדירה מסוימת. בא אליו שימעון, שהוא פורץ ידוע, ומבקש ממנו את המפתח. ראובן נותן לשימעון את המפתח. שימעון נכנס לדירה וגונב כל מה שיש בה. אחרי המעשה לוקח ראובן את המפתח בחזרה. האם רובצת עליו רק אחריות "עקיפה" לפשע?

החוק הפלילי הישראלי מגדיר את הדברים בצורה ברורה למדי. כך אומר הסעיף 292 של חוק-העונשין משנת 1977: "הגורם, במעשה, (המשך בעמוד 72)

שרון עם אלוף-המפקוד אורלי בכיר יותר, אחראי יותר

הוועדה הסיקה מכך, בצדק, שהרמטכ"ל וכל שומעיו היו צריכים לדעת שהפלאנגות מוכנות לערוך סבת, וכי על כן אסור היה להכניס אותם למחנות.

אך יש לדברים גם היבט אחר, לגבי המאורעות שקדמו להכנסת הפלאנגות למחנות. הם באו כדי להוכיח שצה"ל מוכרח להיכנס למערב-ביירות, למניעת סבת. אך דווקא בהקשר זה הם היו שקר גמור.

באותו רגע לא היה שום כוח שאיים על האוכלוסיה של מערב-ביירות. הפלאנגות לא היו מסוגלות בשום פנים לפרוץ פנימה. האוכלוסיה הנוצרית בתוך מערב-ביירות היתה מצומצמת, ובודאי לא חלמה על התקוממות. במערב העיר שלטה המיליציה של המוסלמים, המוראביטון (הסידר-נאצר), והשיעים, הם שלטו במצב.

יתר על כן, כאשר התפנו כוחות אש"ף מביירות המערבית, על פי ההסכם, הם השאירו אחריהם רושם חיובי ביותר. הם סידרו את ענייניהם, שילמו את כל החובות שלהם, החזירו את הרכוש. לא היתה בעיר המערבית טינה כלשהי נגדם — והדבר היה ידוע היטב למודיעין של צה"ל. וחוק זה — מסביב לעיר המערבית היו ממוקמות של צה"ל, שסיפקו יציבות נוספת.

אל תוך המערכת המאוזנת הזאת נכנסו כוחות צה"ל, והפכו את הקערה על פיה. הם פרקו את הנשק מן המוראביטון ומן המיליציה ה"ישית", וחיסלו את שרידי המיליציה הפלסטינית, שהושארה על-ידי אש"ף כדי להגן על האוכלוסיה האזרחית.

אוכלוסיה גדולה של מאות אלפים נותרה לפתע חסרת נשק והגנה, כשהיא מוקפת כנופיות רצחניות — ובעיקר הפלאנגות, שלפי דיברי הרמטכ"ל עצמו השחזו את סכיניהן.

מאותו הרגע קיבלה מדינת-ישראל על עצמה, אוטומטית, את האחריות לשלומה ולחיייה של אוכלוסיה זו, וביכללה גם הפליטים הפלסטיניים בשכונותיהם (הקרויים משום-מה "מחנות"), אף שאין להן כל רמיון למחנות.)